

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2014/71

Karar Sayısı : 2014/200

Karar Tarihi : 25.12.2014

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Manisa 2. İcra Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, 31.5.2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen 344. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 13. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Nafaka borçlusunun nafaka bedellerini ödememesi nedeniyle, itiraz konusu kural uyarınca hapsen tazyiki istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Şikayetçi ... vekili 09/09/2013 tarihli şikayet dilekçesi ile, 2013 yılı Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarına ilişkin nafaka bedellerinin ödenmediğini ileri sürerek borçlu sanık ...'ın İY. nin 344. maddesi gereğince cezalandırılmasını istediği,

Getirilip incelenen icra dosyasında, borçlu ... hakkında, Manisa 1. Aile Mahkemesinin 27/07/2012 tarih, 2012/436-489 esas ve karar sayılı ilamına dayanılarak, ilamda belirtilen ve şikayetçi kadın lehine hükmedilen aylık 300,00 TL nafaka nedeniyle takip tarihine kadar birikmiş 900,00 TL nafaka ile takip tarihinden sonra işleyecek aylık cari nafakaların tahsilinin istendiği,

Sanık hakkında suçunun sabit görülmesi halinde 2004 sayılı İY. nin 31/05/2005 tarih ve 5358 sayılı Yasa ile değişik 344/1. maddesinin uygulanmasının söz konusu olduğu,

İY. nin 344/1. maddesinde suçun “Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikayeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir.” şeklinde tanımlanarak yaptırımının gösterildiği,

Uygulanması olası yasa maddesinin, bu şekilde uygulanması halinde TC Anayasasına aykırı olduğu kanaatine varıldığı,

İY. nin 344. maddesinin 1. fıkrasında 5358 sayılı Yasanın 15. maddesi ile yapılan değişiklikten önce madde metninin, “Nafaka vermeye mahkum olup da ilamda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlu, alacaklının şikayeti üzerine icra mahkemesince tarafların hal vaziyetlerine göre on günden üç aya kadar hafif hapse mahkum

edilir. Cezanın infazından sonra işleyecek nafaka hakkında aynı hüküm cereyan eder.” şeklinde olduğu ve Yargıtay kararları ile uygulamada nafakaya ilişkin kararlara uymamak suçundan dolayı ceza verilmesi halinde, bu ceza infaz edilmeden devam eden aylara ilişkin cari nafakaların ödenmemesi halinde borçlu sanığa ceza verilemediği,

Ancak yukarıda da belirtildiği gibi 5358 sayılı Yasanın 15. maddesi ile İY. nın 344. maddesinin yeniden düzenlendiği, 1. fıkradaki “Cezanın infazından sonra işleyecek nafaka hakkında aynı hüküm cereyan eder.” hükmünün kaldırıldığı,

İY. nın 344/1. maddesinin 5358 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonra mevcut hali ile uygulanması halinde, şikayet üzerine ödenmeyen her ayki işleyen nafaka bakımından 3 aya kadar tazyik hapsi cezası verilmesinin olanaklı hale geldiği,

Mahkemece hükmedilen nafakanın amacının, yararına nafaka hükmedilen kişinin asgari de olsa o ay için geçiminin sağlanması, İY. nın 344/1. maddesinin amacının da bu nafakanın gönüllü olarak ödenmemesi halinde ödenmesini zorlarda olsa sağlamak olduğu, ancak nafaka yükümlüsünün bu ödemeyi yapabilmesi için çalışıyor ve para kazanıyor olması gerektiği, ancak maddenin mevcut hali ile uygulanması halinde nafakaya ilişkin kararlara uymamak suçundan bir kez üç ay tazyik hapsi cezası alan kişinin, parasının olmaması ve cezaevine girmesi halinde çalışamayacağı ve belki de işinden olacağı, daha ilk aldığı cezayı yatıp tamamlamadan devam eden aylara ilişkin nafakaları da ödeyemeyeceğinden arka arkaya gelen üçer aylık tazyik hapsi cezaları ile karşı karşıya kalacağı, teorik olarak her ödenmeyen ay bakımından 3 aya kadar tazyik hapsi cezası verildiğinde 1 yıl sonunda borçlunun 36 aya kadar tazyik hapsi cezası alabileceği, böyle bir kısır döngü sonucunda da nafaka borçlusunun nafakaya ilişkin karar kalkana ve nafaka yükümlülüğü sona erene kadar neredeyse ceza evinden hiç çıkamaması gibi bir sonuca neden olacağı,

Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devletinin, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup geliştirmeyi hedefleyeceği, ancak İY. nın 344/1. maddesinin bu şekli ile uygulanması halinde ortaya çıkacak sonucun, hem ceza hukukunun temel ilkelerine ve hem de Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu,

Yine İY. nın 344/1. maddesinin bu şekli ile uygulanması halinde ortaya çıkacak sonuç dikkate alındığında, TCY. ve diğer özel yasalardaki tanımlanan daha ağır nitelikteki suçlara oranla daha ağır bir yaptırıma neden olacağı, bu durumun da suçtaki ve cezadaki oransızlığa ve aynı zamanda Anayasanın 10. maddesinde düzenlenen hukuksal eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil edeceği,

Devletin toplum düzenini sağlamak için ceza verme yetkisini istediği biçim ve kapsamda kullanamayacağı, hak ve özgürlüklerin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olarak sınırlandırılmayacağına ilişkin Anayasanın 13. maddesindeki düzenleme dikkate alındığında, İY. nın 344/1. maddesinin mevcut hali ile uygulanarak arka arkaya her ay için ayrı ceza öngörülmesinin, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin Anayasanın 13. maddesine de aykırı olduğu,

Açıklanan nedenlerle yasa maddesinin Anayasaya aykırı olduğu sonucuna varıldığından,

1- İY. nın 344/1. maddesinin iptali istemiyle dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

2- TC Anayasasının 152/1. maddesi gereğinde dava dosyasının yargılama dosyasına Mahkemesinden dönüncüye kadar geri bırakılmasına, dosya döndükten sonra belirlenecek duruşma gününün taraflara tebliğine karar verildi.”

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 344. maddesi şöyledir:

“Nafakaya ilişkin kararlara uymayanların cezası:

Madde 344- (Değişik: 31/5/2005 - 5358/15 md.)

Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir.

Borçlunun, nafakanın kaldırılması veya azaltılması talebiyle dava açmış olması halinde, ileri sürdüğü sebepler göz önünde bulundurularak, tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna bırakılabilir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 13. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi içtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 9.4.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hakan ATASOY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünülür:

Başvuru kararında, itiraz konusu kural gereğince, nafakaya ilişkin kararlara uymaması nedeniyle üç aya kadar tazyik hapsiyle cezalandırılarak cezaevine giren borçlunun, çalışıp para kazanma imkânını yitirebileceği ve devam eden aylara ilişkin nafakaları da ödeyemeyecek hâle gelerek, ödenmeyen her bir nafaka borcu nedeniyle üç ay tazyik hapsiyle cezalandırılabilirliği, bu durumda nafakaya ilişkin karar kalkıncaya veya nafaka yükümlülüğü sona erinceye kadar cezaevinden çıkmasının mümkün olmadığı, ayrıca, nafakaya ilişkin kararlara uymama eylemine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer özel kanunlarında düzenlenen daha ağır nitelikteki suçlara oranla daha ağır bir yaptırım

öngörölmüş olduğu, buna göre ceza hukukunun temel ilkeleriyle bağdaşmayan bu durumun hukuk devleti ve hukuksal eşitlik ilkelerine aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 13. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

Kanun'un 344. maddesinin itiraz konusu olan birinci fıkrasında, nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsine karar verileceği, hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse borçlunun tahliye edileceği hükme bağlanmıştır.

Kuralda düzenlenen tazyik hapsi, suç karşılığı uygulanan bir ceza değildir. Tazyik hapsinde kişi yasal yükümlölüklerini yerine getirmeye zorlanmak amacıyla belli bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılmakta; ancak, yükümlölüğünü yerine getirmesi ya da sürenin dolması hâlinde bu yaptırımın uygulanmasına derhal son verilmektedir. Bu bakımdan, tazyik hapsinin amacı, kişinin işlediği bir eylem nedeniyle cezalandırılması değil, belli bir yükümlölüğü yerine getirmeye zorlanmasıdır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir. Söz konusu takdir yetkisinin kullanılmasında suç ve ceza arasındaki adil dengenin korunmasını ve öngörölen cezanın, cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını da dikkate almak zorundadır. Bu nedenle suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının saptanmasında benzer bir fiil için öngörölen düzenleme ile yapılacak bir kıyaslamanın değil, o suçun yarattığı etkinin ve sonuçlarının dikkate alınması gerekir. Kanun koyucu, benzer eylemler için değişik cezalar yanında, daha hafif bir eylem için daha ağır bir cezayı da uygun görebilir.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "*kanun önünde eşitlik ilkesi*" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörölmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörölen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Aile bireyleri ya da kanunda öngörölen hısımlar arasında var olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlölüğünü kanuni bir zorunluluğa dönüştüren ve kamu düzeniyle ilgili olan nafaka borcu, aile fertlerinin zaruret hâline düşmesini engelleyerek, aile kurumunun korunmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle nafaka alacakları gerek ulusal, gerekse uluslararası hukukta özel düzenlemelere tabi kılınmıştır. Nafaka alacaklarının bu özelliği göz önünde

bulundurulacak yapılan düzenlemelerden biri de itiraz konusu kuraldır. Kural ile bir yandan nafaka borçlusunun tazyik hapsiyle zorlanarak, nafakaya ilişkin borcun en kısa zamanda ödenmesi amaçlanırken, öte yandan nafaka borcunu ödemeyen borçlunun cezalandırılması alacaklının şikâyetine bağlı kılınmış, hükmedilecek tazyik hapsinin süresi üç ayla sınırlanmış ve borcun ödenmesi hâlinde borçlunun tahliye edileceği hükmüne yer verilmiş ve bu suretle eylem ile yaptırım arasındaki adil dengenin korunması sağlanmıştır. Bu yönüyle, kanun koyucunun takdir yetkisi içinde olan kuralın, hukuk devleti ilkesine aykırı yönü yoktur.

Öte yandan, itiraz konusu kuralda düzenlenen ve tazyik hapsini gerektiren nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeme eylemi, dar ve teknik anlamda suç niteliği taşımadığı gibi bu eylem karşılığında uygulanan tazyik hapsi de 5237 sayılı Kanun'da ya da özel ceza kanunlarında "suç" karşılığında öngörülen bir ceza türü olmadığından, farklı türden yaptırımları gerektiren fiilleri işleyen kimselerin, bu açıdan farklı kurallara bağlı tutulması, Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, 31.5.2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen 344. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 25.12.2014 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Zühtü ARSLAN

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN